

Regeringens proposition

1980/81:141

om ökade exportfrämjande åtgärder;

beslutad den 5 mars 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas åtgärder för att främja ökad export av varor och tjänster liksom ökad turism inom landet. De föreslagna åtgärderna är särskilt inriktade på stöd åt de mindre och medelstora företagen. Ytterligare 30 milj. kr. föreslås för budgetåret 1981/82 för dessa åtgärder.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-03-05

Närvarande: Statsminister Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Mogård, Dahlgren, Åsling, Krönmark, Burenstam Linder, Wirtén, Holm, Boo, Danell, Petri, Eliasson.

Föredragande: Statsrådet Burenstam Linder

Proposition om ökade exportfrämjande åtgärder.

1. Inledning

Den svenska exporten är av avgörande betydelse för utvecklingen av samhällsekonomin. Det är därför angeläget att olika åtgärder vidtas för att främja svenska företags konkurrenskraft på den internationella marknaden. Helt naturligt ligger ansvaret för exportansträngningarna främst på företagen själva. Sveriges ekonomiska läge gör det emellertid angeläget att stödja näringslivets ansträngningar. I syfte att uppnå sadana positiva effekter som bidrar till en successiv minskning av det rådande underskottet i bytesbalansen föreslås i det följande en ökning av det samlade statliga stödet till olika exportfrämjande åtgärder trots att utrymmet för ytterligare belastningar på statsbudgeten är begränsat. De föreslagna åtgärderna är särskilt inriktade på stöd åt mindre och medelstora företag.

2. Bakgrund

Regeringen har under senare tid föreslagit en rad olika åtgärder för att komma till rätta med den rådande obalansen i den svenska ekonomin. Sådana förslag har lämnats i bl. a. propositionen om besparingar i statsverksamheten (prop. 1980/81:20) och i 1981 års budgetproposition. Ytterligare förslag kommer att föreläggas riksdagen under våren 1981. Hittills föreslagna åtgärder liksom kommande förslag syftar såväl till att åstadkomma utgiftminskningar i den offentliga verksamheten som att stimulera tillväxten i den svenska samhällsekonomin.

Regeringen har nyligen (prop. 1980/81:100 bil. 14) föreslagit riksdagen att till Exportfrämjande verksamhet för budgetåret 1981/82 anvisa ett reser-

tionsanslag av 138 350 000 kr. Medlen avses huvudsakligen användas för den exportfrämjande verksamhet som Sveriges exportråd, handelssekreterare och beskickningar bedriver. Medlen kommer i viss utsträckning att stå till regeringens disposition för särskilda insatser av olika slag vars omfattning inte kunnat beräknas i detalj, eller som av andra skäl bör föranleda regeringens särskilda ställningstagande.

Utöver de förslag till ökade exportfrämjande åtgärder som lämnas i det följande kommer jag inom kort att lämna förslag till proposition om export av tjänster från statliga myndigheter och bolag. I propositionen kommer att redovisas en rad åtgärder för att främja sådan export. De områden som därvid tas upp är inriktningen av den statliga tjänsteexporten, verksamhetens organisation och arbetsformer samt former för samverkan vid statlig tjänsteexport. Vidare kommer att föreslås att vissa medel ställs till förfogande för utveckling av tjänsteexport vid statliga myndigheter. Kostnaderna för de förslag som kommer att lämnas har för budgetåret 1981/82 beräknats under elfte huvudtitelns anslag till Exportfrämjande verksamhet.

Inom ramen för det samlade stöd till svensk export som staten lämnar har under fjortonde huvudtitelns anslag till Branschfrämjande åtgärder beräknats medel för exportfrämjande åtgärder för tekoindustrin, den träbearbetande industrin och den manuella glasindustrin. Jag vill erinra om att chefen för industridepartementet nyligen i proposition (1980/81:89) om vissa frågor rörande glasindustrin har lämnat förslag till ökade exportfrämjande åtgärder för den manuella glasindustrin.

Chefen för industridepartementet har nyligen lämnat förslag till proposition om riktlinjer för industripolitiken. Förslagen innebär bl. a. att nuvarande exportkreditsystem förlängs på två år samtidigt som ändringar görs i syfte att öka de svenska företagens konkurrensförmåga. Dessa ändringar av exportkreditsystemet kommer att främja såväl stora som små företags exportansträngningar, de senare främst som underleverantörer. De åtgärder som nu föreslås avses komma huvudsakligen de mindre och medelstora företagen tillgodo.

I den nyss lämnade industripolitiska propositionen har dessutom tagits upp den av mig tidigare (prop. 1980/81:100 bil. 14 s. 27) berörda frågan om stöd för införsäljningsaktiviteter. Chefen för industridepartementet anför att det statliga kreditstödet genom regional utvecklingsfond kan utnyttjas även för stöd för att finansiera riskfyllda exportprojekt eller andra marknadsföringsåtgärder.

Jag vill i anledning av de nu nämnda åtgärderna för att öka möjligheterna till export av svenska varor och tjänster erinra om det den 1 januari 1981 införda systemet för förmånlig kreditgivning vid export till u-länder (prop. 1980/81:41 och prop. 1980/81:100 bil. 6).

Turismens betydelse för Sveriges ekonomi och sysselsättning har ökat under senare år. Utgifterna för turism utomlands svarar samtidigt för en

betydande del av underskottet i betalningsbalansen. Nettoutflödet av turistvaluta uppgick till ca 5,2 miljarder kr. år 1980. Ökade åtgärder har bl. a. av dessa skäl vidtagits för att främja resandet i och till Sverige. Information och bearbetning av utlandsmarknaden är viktiga åtgärder för att marknadsföra Sverige som turistland. Detta gör att situationen för företagen inom turistbranschen har många likheter med de varuexporterande företagens. Den internationella konkurrenskraften är betydelsefull. Dessa förhållanden gör att det finns ett samband mellan statens turismfrämjande och exportfrämjande åtgärder. De förslag till ökade exportfrämjande åtgärder som lämnas i det följande tar i viss utsträckning fasta på detta förhållande.

3. Ökade exportfrämjande åtgärder

Alltsedan riksdagens beslut år 1977 (prop. 1977/78:40, NU 1977/78:34, rskr 1977/78:110) om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling har vissa exportfrämjande åtgärder riktats särskilt till dessa företag. Det stimulanspaket som därigenom kom till stånd för dessa företag har av Sveriges exportråd i samarbete med regionala utvecklingsfonder, handelskamrar, expo-organisationer och banker successivt byggts ut och fördjupats.

Det finns enligt min mening möjligheter att ytterligare öka de mindre och medelstora företagens export. Det är därför angeläget att befästa, fördjupa och vidareutveckla det nuvarande programmet samtidigt som åtgärderna bör komma fler företag till del. Ytterligare medel bör anslås för denna verksamhet.

Under senare år har det framstått som alltmer nödvändigt att ökade insatser ägnas åt initiativtagande och uppsökande verksamhet på utlandsmarknaderna i syfte att finna och förmedla för svenska företag intressanta exportprojekt. Som exempel härpå kan nämnas multilateralt finansierade projekt, t. ex. vid FN:s olika organ, världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna. Det är viktigt att svenska företag tidigt får kunskap om sådana projekt och att tänkbara köpare i större utsträckning än f.n. uppmärksammas på svenska företags leveransmöjligheter. Ytterligare resurser bör sättas in för sådana ändamål. De kommer såväl stora som små företag tillgodo, de senare främst som underleverantörer.

Det är också angeläget att den uppsökande verksamhet som Sveriges exportråd, handelssekreterare och beskickningar bedriver i Sverige utvecklas ytterligare. En förbättrad samordning av den nuvarande verksamheten samt ett aktivare uppträdande gentemot företagen torde förbättra dessas möjligheter att få kunskap om olika exportmöjligheter. Samordningen av den marknadsbevakning som sker utomlands med aktiva företagskontakter i Sverige är härvid särskilt betydelsefull. En inventering och utvärdering av olika åtgärder som andra länder gör för att främja sin export utgör en naturlig del av den initiativtagande och uppsökande verksamhet som jag nu har

berört. I detta sammanhång bör nämnas behovet av att vidta åtgärder för att öka möjligheterna att svenska företags varor och tjänster utnyttjas i olika biståndsprogram (prop. 1980/81:100 bil. 6 s. 64). Detta bör enligt min mening kunna ske utan att biståndets kvalitet och mottagarlandets intressen påverkas negativt.

Enligt min mening borde även företagen själva kunna hjälpa varandra till exportmöjligheter på ett aktivare sätt än f. n. Det kan t. ex. vara fråga om förmedling av förfrågningar, order m. m. som ett företag fått del av men inte själv utnyttjar. Exportrådet och den exportfrämjande utlandsorganisationen, handelssekreterare och beskickningar, skulle härvid kunna utföra förmedlingsfunktioner. Det är nämligen troligt att vissa ytterligare åtgärder erfordras för att stimulera företagen till en sådan delgivning av information. Detta bör undersökas närmare.

Jag har tidigare (prop. 1977/78:40 bil. 4) tagit upp idén att företag som redan har etablerade dotterbolag på utlandsmarknader skulle låta dessa ta sig an försäljningen av varor som tillverkats i småföretag inom samma bransch. Vidare skulle dotterbolag med viss outnyttjad kapacitet i personal- eller lokalhänseende kunna ställa denna till förfogande för mindre företag som står i begrepp att etablera sig på marknaden i fråga. Jag har under senare tid uppmärksammat ett ökat intresse från svenska företag utomlands att stödja mindre företag i deras exportansträngningar. Enligt min mening bör visst statligt stöd kunna lämnas för att stimulera en sådan utveckling.

Samverkan mellan företag inom en eller flera branscher är ofta en förutsättning för att företagen skall kunna konkurrera på utlandsmarknaden. Sveriges exportråd leder ett antal samverkansgrupper inom exempelvis livsmedels-, fiskeri-, vattenkraft-, hamn- och gruvområdena. Jag ser det som angeläget att sådan samverkan mellan olika företag utvecklas ytterligare. Exempel på områden som skulle kunna vara lämpliga för samverkan är oljebekämpningsområdet, järnvägsutrustningssektorn, den mindre elektronikindustrin och sportindustrin. Det kan vidare finnas behov av att få en ökad samverkan till stånd mellan branscher som redan har branschbundet stöd eller mellan sådana branscher och andra branscher. En förutsättning för en statlig stimulans av en samverkan av nu nämnt slag är naturligtvis en vilja hos företagen själva att samordna sina exportansträngningar.

Exporten av tjänster har fått en ökande betydelse under senare år, både som ren tjänsteförsäljning och som en ingående del vid systemleveranser. Tjänsteexporten kan ofta underlätta marknadsföringen för varuexporterande svenska företag. Statligt stöd lämnas redan nu till konsultexport avseende förinvesterings- och förprojekteringsstudier till u-länder. Det är angeläget att ytterligare åtgärder vidtas för att stimulera en ökad tjänsteexport även till andra marknader än u-länder. Jag erinrar om vad jag tidigare har sagt om export av statliga tjänster. Sådana tjänster kan mycket väl ingå som en del i en systemleverans eller i ett samarbete till nytta för den totala exporten.

Ett ökat nordiskt samarbete mellan företagen och de exportfrämjande

organisationerna är angeläget för att stärka den nordiska och därmed även den svenska konkurrenskraften. Sådant samarbete pågår i viss utsträckning redan nu. Bl. a. har förslag till åtgärder för att främja gemensam nordisk projektexport nyligen förelagts Nordiska rådet. Enligt min mening finns det dessutom förutsättningar för ett ökat bilateralt nordiskt samarbete. Det kan gälla såväl ett ökat marknadssamarbete som ett närmare organisatoriskt samarbete de exportfrämjande organisationerna emellan.

Det finns behov av en ökad forskning och utveckling inom områden som syftar till att främja svensk export. Fr.o.m. budgetåret 1976/77 anslås medel för vidareutbildning i internationell marknadsföring (prop. 1975/76:100 bil. 12, NU 1975/76:36, rskr 1975/76:99). Medlen utgör bidrag för utveckling, regionalisering och modernisering m. m. av kurser inom detta område. En särskild delegation för vidareutbildning i internationell marknadsföring har tillsatts av Sveriges exportråd med uppgift att bl. a. planera och samordna verksamheten liksom besluta om bidrag. Det är angeläget att forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande bl. a. internationell marknadsföring stimuleras.

Det finns också ett behov av att knyta samman teknisk forskning och utveckling med marknadsundersökningar. Efterfrågan på varor och tjänster från exportmarknaderna är ofta en naturlig utgångspunkt för att inrikta vår egen forskning och utveckling. Jag vill i detta sammanhang peka på vikten av samverkan mellan styrelsen för teknisk utveckling och de tekniskvetenskapliga attachéerna samt exportrådet och den exportfrämjande utlandsorganisationen.

Frågan om handel med teknik är föremål för särskild utredning (H 1979:03) som beräknas vara slutförd under år 1981. Medel för förslag som utredningen kan komma att lägga i syfte att främja sådan handel kan ställas till förfogande från det nu föreslagna anslagsbeloppet.

En intensifierad kommersiell information om svensk export och turism, exempelvis om Sverige som internationell marknad, är enligt min mening en angelägen åtgärd. Utredningen om kommersiell information till utlandet har i sitt betänkande (Ds H 1980:4) Handelsfrämjande information lämnat vissa förslag inom detta område. Utredningen har remissbehandlats och bereds f. n. inom regeringskansliet. Som jag har nämnt tidigare (prop. 1980/81:100 bil. 14 s. 28) ankommer det på regeringen att fatta de närmare beslut som utredningen kan föranleda.

Sveriges exportråd disponerar f. n. medel för stöd till olika exportaktioner. Det kan gälla deltagande i olika mässor, delegationsresor m. m. De nu föreslagna medlen bör till viss del kunna utnyttjas även för sådana utökade exportaktioner.

Turismen har fått en alltmer ökande betydelse för Sveriges ekonomi och sysselsättning inte minst i de regionalpolitiska stödområdena. I 1981 års budgetproposition föreslås att 38 milj. kr. anvisas till Sveriges turistråd för turismfrämjande åtgärder för budgetåret 1981/82. Som jag har nämnt

tidigare finns det ett nära samband mellan turismfrämjande och exportfrämjande åtgärder. En samordning av marknadsinsatserna kan ofta vara betydelsfull. Ytterligare medel bör ställas till förfogande för att främja turismen till och i Sverige, bl. a. för att kunna göra selektiva marknadsinsatser.

Kostnaderna för de olika förslagen som jag här har redovisat går inte att precisera nu. Den närmare omfattningen och inriktningen av de föreslagna åtgärderna får utgöra grund för regeringens senare ställningstaganden när underlag härför har tagits fram. Det är därvid angeläget att förutsättningar finns för ett flexibelt utnyttjande av den nu föreslagna medelsförstärkningen.

Jag har beräknat de samlade kostnaderna för de redovisade åtgärderna till 30 milj. kr. för budgetåret 1981/82. Dessa medel bör föras upp under elfte huvudtitelns anslag till Exportfrämjande verksamhet.

4. Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

till *Exportfrämjande verksamhet* för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av ytterligare 30 000 000 kr.

5. Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

